

De avond gesluierd

Volgens de navigatie is het vanaf de tramhalte nog zeven minuten lopen. De straten zijn vrijwel verlaten, op een auto na die langzaam passeert. Een getatoeëerde arm buiten het raam hangend, de rechterhand nonchalant aan het stuur. Zo te zien een ritje zonder bestemming.

Verderop het gekrijs van een peuter, luid protesterend zakkend door de knieën. Aan het broze armpje meegetrokken door een ongeduldige vrouw.

De schemer oogt anders dan op andere dagen. Als op een filmset, waar het moment tussen licht en donker bevangen wordt door een naderend mysterie. Rijtjeshuizen die zich hullen in een toenemende duisternis en inzage geven in het dagelijks kookritueel.

De indeling van ieder huis is identiek, met aan de straatzijde een open keuken en aan de achterzijde een woonkamer met zicht op een kleine tuin.

Her en der identieke woonblokken waar mensen hun veilige wereld moeten vinden, ingericht en aangekleed met hun persoonlijke voorkeuren. Nadat een aantal vierkante meters is opgeleverd, wordt de handtekening gezet, een sleutel overhandigd en een verhuishagen met rommel gevuld, die zo snel mogelijk gelegeerd wordt om met het nieuwe leven aan te vangen. De kennismakingen, borrels en buurtbarbecues volgen, de verliefdheden van buurmannen op buurvrouwen en vice versa, de trouwfeesten, ooievaars in de tuin, schooltassen uit de ramen en de ruzies die tegen de gevels resoneren. Het gaat er allemaal plaatsvinden.

Ik trek mijn kraag wat hoger op.

'Ga rechtdoor op de rotonde,' commandeert de navigatie. Ik sla het verlengde van de Eekhoornrade in, waar de voordeuren donkerder grijs kleuren dan in het rijtje daarvoor. De nummering leidt naar het laatste huis, met links een sloot waarin twee eenden hysterisch kwakend over het water scheren. Daarachter een weiland met een bord dat de bouw van nog meer huizen aankondigt. Het is een gewild stadsdeel aan de rand van Den Haag, met overwegend middenstandsgezinnen en gesettelde migranten.

Door een van de voorramen klinkt de melodie van Canto Ostinato. Ik wacht nog even met aanbellen en luister naar het repeterende stuk. De tonale compositie kleeft zich vast aan het gehoor en lijkt niet te willen loslaten, beukt in op mijn gemoed. Als in een hypnose blijf ik bewegingloos staan en laat de tonen op mij neerdalen, intussen denkend aan Hugo die op dat moment hetzelfde moet horen.

De deurbel geeft een luide dingdong. Gestommel op de trap, voetstappen die de deur naderen.

Maarten begroet mij met een vluchtige hug.

‘Wat leuk om je te ontmoeten, Daphne. We zijn nog even bezig, maar Hugo en ik komen zo naar beneden. Hij draait zich weer om, in één beweging, verend op de bal van zijn blote voet.

Eenmaal in de woonkamer duikt een vrouw op uit de open keuken. Het moet Lisa zijn, een fijngebouwde verschijning met strak naar achteren gebonden haar en een make-up-loos egaal gelaat. De wijde jurk van dun lichtblauw katoen danst op haar pezige voeten.

Ook met haar begroeting komt een omhelzing, de hug die velen met ons hebben verkozen boven drie wangkussen. Gelukkig maar. Het kussen van vreemde wangen had ik altijd onsmakelijk gevonden.

‘Maak het je gemakkelijk, ik ben nog even bezig,’ laat ze weten.

Ik voel mij doorgaans niet op mijn gemak bij vreemden die zich zo intiem opstellen. Het komt mij over als een geforceerd blijk van vertrouwen. Een éénrichtingshouding die vraagt om een gelijkwaardige reactie die eveneens onecht zou zijn, maar het ijs moet breken om harmonieus van start te kunnen gaan. Zoals in een sekte, waar iedereen met getoverde glimlach elkaar begroet en in diezelfde grijns alle reserves probeert te maskeren.

Blijkbaar hebben ze besloten om pas de tijd voor mij te nemen wanneer Hugo zich bij ons voegt.

Ik stap naar buiten, de veranda op, met wijds uitzicht op de sloot en het weiland. De schemer hangt als een gele mist boven het water, geflankeerd door hoge bamboe, zachtjes wiegend in de wind. De koude avondlucht dringt zich genadeloos een weg naar mijn longen. Turend over het donker wordende wateroppervlak word ik mij gewaar van het ongewisse waarin ik mij begeef, met mensen die ik nauwelijks ken.

Er branden enkele kaarsjes op de houten vlonders, de vlammetjes moedig strijdend tegen de wind. In een hoek prijkt een uit hout gesneden etnografisch beeld. Het mannetje buigt licht naar voren, de armen strak langs het lichaam. Hoewel van hout, niet levend, staat er iemand. Zoals de beelden van Hugo in het atelier. Logge figuren van klei die niets zeggen, roerloos aanwezige dode materie en toch beziel.

Hugo heeft nauwelijks meer over de sessie verteld dan dat het zich richt op de ademhaling en dat het hem zou kunnen verlichten. Zijn beelden zijn toe aan een

wending, heeft hij gezegd en Maarten helpt hem zijn twijfels relativëren. Diep gewortelde steeds terugkerende vragen over het nut van zijn kunstenaarschap, de matige verkopen en de steeds krappere opslag met reeds tentoongestelde werken. Maarten studeert voor spiritueel therapeut en gebruikt zijn kunstenaarsvriend als proefpersoon. Ze kennen elkaar van het conservatorium, waar ze ruim twintig jaar eerder afstudeerden, beiden als klassiek pianist. Hugo is ernaar naar de kunstacademie gegaan nadat hij ontdekte dat de beeldende kunsten hem meer vervulling gaven.

Waar muziek aan de tijd onderworpen wordt, aan dat ene moment waarop het wordt gebracht, verschaft een beeldend werk zichzelf een eeuwigheidswaarde. Zo legde hij uit, toen ik hem interviewde voor de catalogus die ik ging schrijven.

Met de Canto Ostinato in het achterhoofd laat ik de gesprekken met Hugo nog eens de revue passeren. Ze blijven beklemmend, deze steeds terugkerende tonen van het pulserende perpetuum.

De tijd verstrijkt met mijmeringen tot ik de handen van Hugo mijn schouders voel raken.

‘Wat doe je hier in de kou?’

Hij draait me om en geeft een kus op mijn mond, dat niet meer is dan een lichte aanraking van de lippen.

Ik besluit de avond te nemen voor wat hij is. In situaties als deze weet ik mij te distantiëren en over te geven, mijn persoon te verlossen van de realiteit, naar een binnenwereld te gaan van waaruit ik alleen nog luister en observeer.

Tijdens het diner hebben Lisa en ik nauwelijks gesproken. De twee vrienden zijn doorlopend aan het woord en lijken geen notie te hebben van hun zwijgende tafeldames.

Ik vraag me af of Maarten, met zijn filosofieachtergrond en nihilistische overtuigingen, zijn vriend gerust zou kunnen stellen. Een spiegel die hij Hugo voorhoudt met een onzeker mensbeeld en een bestaan waar geen grip op te krijgen is, waar geen houvast in bestaat omdat er nu eenmaal niets is. Met deze sessies zullen we tot diepere inzichten kunnen komen, die dat niets naar een zekere zingeving kan brengen, zo oreert Maarten.

‘Voor mij kent het niets geen zingeving,’ laat ik weten, ‘of misschien heeft niets wel zin omdat het de onzekerheid over iets wegneemt.’

Ik heb me altijd afgevraagd waarom we op zoek zijn naar iets.

Terwijl ik de wijn in mijn glas tegen de randen laat dansen, kan ik het niet nalaten nog even door te gaan.

‘Ik geloof wel in iets, hoor ik mensen vaak zeggen. Ook al kunnen ze niet toelichten wat dat iets dan is. Zolang ze dat niet kunnen is het iets voor mij niets en is er dus ook niets. Waarom zouden we ons in dit kwetsbare bestaan druk maken over een iets in het hier en nu of hierna? We zullen nooit een antwoord krijgen in het heden en zolang we geen zekerheid over een hiernamaals hebben, blijft een iets hierna ook uitgesloten. Ik vind de discussie hierover net zo zinloos als het leven zelf, dat statistisch gezien gemiddeld maar 88 jaar duurt.’

Lisa veegt met een servet het zweet van haar voorhoofd en werpt haar vest uit.

‘Opvliegers,’ fluistert ze, buigend naar mijn oor alsof het alleen mij toekomt.

Na een dessert van soja-ijs en chocoladecake wordt een digestief ingeschonken en nodigt Maarten ons uit om plaats te nemen in de voorkamer, waar zijn vleugel staat. We installeren ons in de rode pluche fauteuils en luisterden naar zijn spel.

Opnieuw de Canto Ostinato. Ik neem drie teugen van de Grand Marnier en staar in het lege glas. De tijd glijdt voorbij en neemt mij mee met mijn herinneringen aan de voorbije dagen. Bij Hugo op het atelier, waar onze onderzoekende geesten als golven samenkomen en worden opgetild om uiteindelijk in de branding tot rust te komen.

In de zwijgplicht tijdens het pianospel probeer ik zijn gedachten te lezen en te peilen in hoeverre ik net zo goed afwezig had kunnen zijn.

Maartens gezicht staat stil. Niets in de fijne gelaatstrekken verroert zich. Hij speelt en speelt, verzonken in het stuk, geïsoleerd van zijn gezelschap.

Ik richt mijn blik weer op Hugo, die met zijn ogen naar de deur wenkt. Of ik wegwil. Ik knik bevestigend en zet het glaasje naast me neer op de grond.

‘Jullie willen gaan.’ Lisa staat op en loopt naar Maarten om hem uit zijn spel wakker te schudden. Voorzichtig legt ze haar hand op zijn schouder, waarop hij het spelen onmiddellijk beëindigt. Een brute onderbreking van een slepend stuk.

Zwijgend rijden we naar huis. Wegen worden gescheiden door hoge iepen en aan weerszijden komt hier en daar een plantsoen voorbij waar mensen hun honden uitlaten. We passeren een plein gesierd met een standbeeld van Willem I, ter nagedachtenis aan de overwinning op Napoleon. Statig torent hij uit boven de negentiende eeuwse villa’s en hun majestueuze tuinen. Aan lanen geflankeerd door oude paardenkastanjes die nooit zullen vertellen wat er voorbij is getrokken.

‘Hoe vond je het vanavond?’ vraagt Hugo. Hij legt kort zijn hand op mijn knie en slaat de brede laan in die, onderbroken door een kruispunt, uitkomt bij het appartementencomplex waar ik woon.

‘Ik vraag me af wat ze van mij gedacht hebben,’ antwoord ik.

Hopelijk hebben ze een goed beeld van me gekregen en zullen ze later tegen Hugo zeggen dat ik een leuke vrouw was en dat ze zich verwonderen dat hij mij heeft laten gaan.

‘Volgens mij vonden ze je leuk en ik was trots op je commentaren aan tafel,’ zegt hij.

‘Commentaren?’

‘Je reageerde een aantal keren heel scherp op Maarten. Ik ging me bijna afvragen of je op hem zou vallen. Is dat zo, vind je hem aantrekkelijk?’

‘Eerlijk gezegd herinner ik me alleen een zware discussie tussen jullie twee en hebben Lisa en ik nauwelijks iets gezegd.’

‘Dat is niet wat ik mij herinner.’

Ik probeerde de avond terug te halen. Hoe ik aan tafel het gesprek tussen Hugo en Maarten had gevolgd. Het was juist in een omgeving van vrienden dat ik hoopte Hugo beter te leren kennen. Hier zou hij nooit toneelspelen, zich anders of beter voordoen.

Daar moest je voor op je hoede zijn, wist ik. De eerste weken probeerden verliefden zo goed mogelijk over te komen, te voldoen aan het plaatje dat in het hoofd van de ander zou leven. Om daarna uit hun rol te vallen, hun schil door de ander afgepeld. Dit zou ik voorkomen, we mochten niet van het voetstuk vallen.

‘Maar val je op hem?’ dringt Hugo aan.

Ik haal Maarten voor de geest, zijn dooraderde handen, scherpe neus en dunne haar. Zijn uiterlijk verschilt in alles van dat van Hugo.

‘Het is niet direct mijn type. Maar stel dat ik wel op hem was gevallen, wat had je dan gedacht?’

Hugo staart naar het rode stoplicht dat maar niet op groen wilde springen.

‘Dan had ik mij afgevraagd wat je bij mij zoekt.’